

УДК 338.43 : 633.63

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ ЦУКРОВИХ ЗАВОДІВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Соколюк С.Ю., асистент кафедри економіки
Уманського Національного Університету Садівництва

Розглянуто питання забезпечення виробничих потужностей цукрових заводів Вінницької області. Розрахована потреба цукрових буряків для переробних підприємств, посівні площі та затрати на виробництво.

The question of the maintenance of means of production of the sugar works in the Vinnitskaya region is examined in the article. Also it is calculated the need of the remaking manufacture of the white beets, the sowing areas and expenditure on its production.

Постановка проблеми. Цукрові буряки є основною сировинною базою вітчизняних цукрових заводів України. Таким чином, конкурентоспроможність та ефективність виробництва цукрових буряків в Україні є одним з найбільш важливих елементів у проблемі підтримки та збереження всього цукрового маркетингового ланцюжка [2].

На сьогоднішній день у Вінницькій області працюють лише 21 цукровий завод, оскільки інші розібрані на металобрухт, а деякі не запускаються не один рік.

Змінилася площа посіву цукрових буряків. В 2009 році в Україні вирощування буряків здійснювалося виробниками всіх форм власності на площі 825 тис. га (в кращі роки сіяли на 1650 тис. га) [3]. Однією із причин такого скорочення посівних площ є ціна реалізації цукрових буряків, яка встановлюється щорічною постановою Кабінету Міністрів України. Ціна не відповідає витратам, які несуть господарства на виробництво цукрових буряків.

Аналіз останніх досліджень. Питання розвитку та підвищення ефективності функціонування цукробурякового підкомплексу досліджуються багатьма вченими – економістами, серед них П.Т. Саблак, М.Ю. Коденська, В.Д. Слюсар, В.П. Пиркін, М.Г. Лобас, А. Фурса та ряд інших. Але залишились не вирішені багато питань, і одне із них є забезпечення виробничих

потужностей цукрових заводів та ефективність вирощування цукрових буряків.

Постановка мети. Цукрові заводи мають значні проблеми з коренеплодами, вирощеними з іноземних гібридів, що пов'язано із їх захворюваннями та поганим зберіганням. Це говорить про те, що потрібно підвищувати урожайність цукрових буряків, вкладаючи кошти в насіння, добрива, засоби захисту, не збільшувати посівні площі, що суттєво зменшить постійні виробничі витрати на одиницю продукції [1]. А це в свою чергу забезпечить цукрові заводи сировиною. Виникає необхідність розрахувати потребу цукрових буряків для задоволення переробних можливостей цукрових заводів.

Основний матеріал. Сумарна виробнича потужність переробної промисловості регіону за уточненими даними асоціації «Поділляцукор» на сезон 2007 року складає 55,3 тис. тонн переробки цукросировини на добу. Якщо, ми врахуємо коефіцієнт використання потужностей - 85,3%, який є середнім за останні п'ять років та нормативні природні втрати при виробничому процесі, які становлять 2,8%, то отримаємо такі результати, що загальна потреба у сировині на період роботи переробного підприємства в 75 діб становить 3537,0 тис. т, на 90 діб - 4245,0 тис. т, на 100 діб - 4717,0 тис. т цукрових буряків.

Підприємства області, які займаються вирощуванням цукрових буряків, мають змогу виростити необхідну кількість цукрових буряків для забезпечення роботи переробних підприємств. Розрахунок нормативної потреби валового збору цукрових буряків для забезпечення сировиною виробничих потужностей цукрових заводів Вінницької області нами розглянуто за варіантами тривалості роботи цукрових заводів та за різних рівнів урожайності цукрових буряків. Це дасть нам можливість проаналізувати і обрати найбільш ефективний варіант.

Ми розрахували потребу цукрових буряків для роботи цукрових заводів Вінницької області за трьома варіантами тривалості їх роботи:

- 75 діб; 90 діб; 100 діб.

При тривалості переробки коренеплодів 75 діб їх потреба для цукрових заводів, якщо середньодобова переробка цукрових буряків становить 2636 тонн:

$2636 * 21 = 55,3$ тис. т - перероблено цукрових буряків 21 цукровим заводом за добу, а за 75 діб:

$$55,3 \text{ тис. т} * 75 = 4144 \text{ тис. тонн.}$$

Врахувавши коефіцієнт використання потужностей - 85,3%, потреба коренеплодів для цукрового заводу тривалості роботи 75 діб становитиме:

$$4144 * 85,3\% = 3537 \text{ тис. тонн.}$$

Аналогічно розрахуємо потребу для 90 діб.

$$55,3 \text{ тис. т} * 90 = 4947 \text{ тис. тонн.}$$

Врахувавши коефіцієнт використання потужностей – 85,3%, потреба коренеплодів для цукрового заводу тривалості роботи 90 діб становитиме:

$$4947 \text{ тис. т} * 85,3\% = 4245 \text{ тис. тонн.}$$

Відповідно розрахуємо потребу цукрових буряків для тривалості роботи заводів 100 діб.

$$55,3 \text{ тис. т} * 100 = 5530 \text{ тис. тонн.}$$

Врахувавши коефіцієнт використання потужностей – 85,3%, потреба коренеплодів для цукрового заводу тривалості роботи 100 діб становитиме:

$$5530 \text{ тис. т} * 85,3\% = 4717 \text{ тис. тонн.}$$

Для того щоб отримати розраховані нами потреби коренеплодів, потрібно вирахувати потребу у посівних площах за певних урожайностей. Розрахуємо потребу посівних площ при урожайності 38,5 т/га для одержання потрібної кількості цукрових буряків для кожного варіанту тривалості роботи цукрових заводів.

Для тривалості роботи 75 діб:

$$3537 \text{ тис. т} : 35,8 \text{ т/га} = 98,8 \text{ тис. га.}$$

Для тривалості роботи 90 діб:

$$4245 \text{ тис. т} : 35,8 \text{ т/га} = 118,5 \text{ тис. га.}$$

Для тривалості роботи 100 діб:

$$4717 \text{ тис. т} : 35,8 \text{ т/га} = 131,8 \text{ тис. га.}$$

Ми бачимо з наших розрахунків, що при урожайності 35,8 т/га, для задоволення потреби в цукрових буряках з збільшенням тривалості роботи цукрових заводів зростають обсяги виробництва цукрових коренеплодів та, відповідно, посівні площі.

За нашими розрахунками при урожайності 35,8 т/га затрати на 1 га посіву становить 5324 грн/га. Тепер розрахуємо, які будуть

загальні затрати на потрібні посівні площі для наших варіантів тривалості роботи цукрових заводів.

Для тривалості роботи 75 діб на площу посіву цукрових буряків потрібно понести такі затрати:

$$98,8 \text{ тис. га} * 5324 \text{ грн/га} = 526 \text{ млн грн.}$$

Для тривалості роботи 90 діб потрібна площа 118,5 тис. га, а загальні затрати $118,5 \text{ тис. га} * 5324 \text{ грн/га} = 630,9 \text{ млн грн}$

Для тривалості роботи 100 діб і посівні площі 131,8 тис. га загальні затрати становитимуть: $131,8 \text{ тис. га} * 5324 \text{ грн/га} = 701,7 \text{ млн грн.}$

Розрахунки свідчать, що затрати зростають із збільшенням тривалості роботи цукрових заводів області. А тому ми запланували збільшити урожайність до 40 т/га, розрахувати потребу в посівній площі і, відповідно, загальні затрати на виробництво цукрових буряків за варіантами періодів тривалості роботи заводів.

Отже, для періоду 75 діб при урожайності 40 т/га розрахуємо потребу в посівній площі:

$$3537 \text{ тис. т} : 40 \text{ т/га} = 88,4 \text{ тис. га.}$$

За нашими розрахунками при урожайності 40 т/га затрати на 1 га становлять 5802 грн/га, а загальні затрати -

$$88,4 \text{ тис. га} * 5802 \text{ грн/га} = 512,8 \text{ млн грн.}$$

Для періоду 90 діб:

$$4245 \text{ тис. т} : 40 \text{ т/га} = 106,1 \text{ тис. га.}$$

Загальні затрати становлять:

$$106,1 \text{ тис. га} * 5802 \text{ грн/га} = 615,5 \text{ млн грн.}$$

Для періоду 100 діб:

$$4717 \text{ тис. т} : 40 \text{ т/га} = 117,9 \text{ тис. га.}$$

Загальні затрати становлять:

$$117,9 \text{ тис. га} * 5802 \text{ грн/га} = 684,1 \text{ млн грн.}$$

З даних розрахунків бачимо, що із збільшенням урожайності до 40 т/га затрати по всіх варіантах тривалості роботи цукрових заводів зменшилися порівняно із затратами при урожайності 35,8 т/га.

Ми збільшимо урожайність до 50 т/га і розрахуємо потребу в посівній площі і загальні затрати на виробництво цукрових буряків за варіантами періодів тривалості роботи заводів.

Розрахуємо потребу в посівних площах для варіантів тривалості роботи цукрових заводів:

- 75 діб: 3537 тис. т : 50 т/га = 70,7 тис. га.

- 90 діб: 4245 тис. т : 50 т/га = 84,9 тис. га.

- 100 діб: 4717 тис. т : 50 т/га = 94,3 тис. га.

За нашими розрахунками при урожайності 50 т/га затратами на 1 га становлять 6890 грн/га, розрахуємо загальні затрати за різних тривалостей роботи цукрових заводів:

- 75 діб: 70,7 тис. га * 6890 грн/га = 487,1 млн грн.

- 90 діб: 84,9 тис. га * 6890 грн/га = 584,9 млн грн.

- 100 діб: 94,3 тис. га * 6890 грн/га = 649,7 млн грн.

Узагальнення результатів дослідження наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Розрахунок потреби цукрових буряків для забезпечення виробничих потужностей цукрових заводів Вінницької області

Показники	Варіанти тривалості роботи цукрових заводів Вінницької області, діб		
	75	90	100
Потреба коренеплодів, тис. тонн	3537,0	4245,0	4717,0
Фактична урожайність цукрових буряків - 35,8 т/га			
Потреба в посівній площі, тис. га	98,8	118,5	131,8
Затрати на 1 га, грн	5324,0	5324,0	5324,0
Всього затрат, млн грн	526,0	630,9	701,7
Урожайність цукрових буряків – 40,0 т/га			
Потреба в посівній площі, тис. га	88,4	106,1	117,9
Затрати на 1 га, грн	5802,0	5802,0	5802,0
Всього затрат, млн грн	512,8	615,5	684,1
Урожайність цукрових буряків – 50,0 т/га			
Потреба в посівній площі, тис. га	70,7	84,9	94,3
Затрати на 1 га, грн	6890,0	6890,0	6890,0
Всього затрат, млн грн	487,1	584,9	649,7

Джерело інформації: за розрахунками автора

Дані таблиці свідчать, що із збільшенням урожайності зменшується, відповідно, посівна площа, так при періоді 90 діб за урожайності 50,0 т/га площа зменшилась на 33,6 тис. га порівняно з урожайністю 35,8 т/га. Аналогічна ситуація спостерігається і із затратами на виробництво цукрових буряків, так при тривалості роботи 100 діб за урожайності 50,0 т/га загальні затрати менші на 52 млн грн, ніж при урожайності 35,8 т/га.

Висновки та пропозиції. При підвищенні рівня урожайності цукрових коренеплодів зросте валовий збір культури, а це в свою чергу забезпечить сировиною виробничі потужності цукрових заводів.

В цілому відновлення та нарощування обсягів виробництва у цукробуряковій галузі ми бачимо у її реструктуризації та перепрофілюванні підприємств, що сприятиме підвищенню ефективності роботи галузі, забезпечить безбиткове виробництво цукрових буряків і цукру, дозволить накопичити необхідну суму коштів, в тому числі для здійснення розрахунків підприємств за податками з державою, що дасть можливість створити нові робочі місця та підвищити рівень життя сільського населення в бурякозасіяних районах.

Список літератури:

1. Бондар В., Фурса А. Економічна оцінка виробництва цукрових буряків у 2009 році // <http://www.tdn.kiev.ua>
2. Імас Є. На часі – відродження конкурентоспроможності Українського цукру // <http://www.dt.ua>.
3. Ярчук М.М. Стан та перспективи бурякоцукрової галузі у новому виробничому сезоні // <http://sugarbeet.org/ua>.